

RODOSÇUK'TA EV MİMARİSİ, EV EŞYALARI VE GİYİM-KUŞAM (1531 NUMARALI RODOSÇUK ŞER'İYYE SİCİLİ İŞİĞİNDA)*

Fatma ÖZABA**

Öz: Bir bölgedeki sosyo-ekonomik yaşamın iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için başvuru kaynakların başında Şer'iyye Sicilleri gelmektedir. Özellikle Şer'iyye Sicillerinin içindeki tereke kayıtlarında karşımıza çıkan bilgiler günlük hayatın gözler önüne serilmesi konusunda son derece önemli olup, kişilerin oturdukları evlerin iç-dış mimarisi, kaç katlı-kaç odalı olduğu, evlerde kullanılan mutfak araç-gereçleri, kişilerin giyim-kuşamları, evin iç dekorasyonunda kullanılan çeşitli eşyalar gibi birçok konuda bilgiler barındırmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda incelenilen dönemde, bölgedeki kişilerin yaşam standartları, kültürel yaşam tarzları, ekonomik durumları, toplumdaki statüleri gibi konular aydınlatılabilmektedir. Biz de bu çalışmamızda 1531 Numaralı Rodosçuk Şer'iyye Sicili'ndeki ¹ kayıtlar doğrultusunda dönemin ev mimarisi ve evlerde kullanılan çeşitli eşyaları tespit ederek Rodosçuk'un sosyo-ekonomik yapısı hakkında yapılacak çalışmalara katkı sağlamayı hedefledik.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Rodosçuk Şer'iyye Sicili, Ev, Mutfak, Giyim-Kuşam.

*Bu çalışma Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamlanan "17. Yüzyıl Başına Ait Şer'iyye Siciline Göre Tekirdağ'da Sosyal ve Ekonomik Hayat: Kaynak ve Değerlendirme" adlı Yüksek Lisans Tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

**Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, ozabafatma@gmail.com

¹Söz konusu defter, H. 995-998, 1033, M. 1586-1589, 1623-1624 yılları arasında kapsamaktadır.

HOUSE ARCHITECTURE, HOUSEHOLD GOODS AND CLOTHING IN RODOSÇUK (IN THE LIGHT OF RODOSÇUK COURT RECORDS NUMBER 1531)

Abstract: In order to a better understand the socio-economic life in a region at the beginning of the sources refer to the court records. Especially the tereke recors we encounter in the court recors is very important in revealing of the daily life and the interior-exterior architecture of the houses where people live, how many floors are in the room, the kitchen equipment used in the houses, the clothes of the people, the various items used in the interior decoration of the house contains information on many subjects. In line with this information, subjects such as living standards, cultural lifestyles, economic status and status in society can be elucidated. In this study, we aimed to contribute to the studies on the socio-economic structure of Rodosçuk by identifying the home architecture of the period and the various items used in houses in accordance with the Rodosçuk Court Records numbered 1531.

Keywords: Ottoman State, Rodoscuk Court Records, Home, Kitchen, Clothes.

Giriş

Ev, toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin yaşamını sürdürdüğü ve barınağı olarak kullandığı mekân şeklinde tanımlanabilir.²

Evlerin oluşumunda etkili olan coğrafi ve ekonomik şartlar, iklim koşulları gibi faktörler, evlerin yapımında kullanılan malzemede, hammaddede, kullanılan tekniklerde belirleyici rol oynamaktadır.³ Bunun yanında Türk ailesinin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı⁴, İslami yaşayışı da Türk evinin tasarımını etkilemiştir.

Bilindiği üzere İslam toplumunda aile hayatının gizliliğine büyük bir önem verilmektedir. Bu önem Osmanlı evlerinin yüksek duvarlarla sınırlı bir avlu veya iç bahçeye açılan düzene göre şekillenmesine neden olmuştur. Osmanlı kadının ev içi etkinlikleri genel itibariyle giriş katında ve özellikle avluda gerçekleştiği için bütün geleneksel evlerde zemin katlar, tamamen sağır veya çok az açıklıklı olmaktadır. Evin sokakla

² Serhat Bal, "Osmanlı'nın Son Döneminden Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Uşak'ta Gündelik Yaşama Bir Bakış", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 21, Aralık 2015, s. 378-379, (ss. 377-385).

³ A.g.m. , s. 379.

⁴ İbrahim Bakır, "Ailenin Yaşama Mekanı: Ev" , *Türk Aile Ansiklopedisi*, C. 2, Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı, Ankara 1991, s. 464, (ss. 462-469) .

doğrudan bağlantı kurduğu en önemli açıklık, avlu/bahçe kapısıdır. Zemin kattaki avluya açılan mekânlar ise daha çok depo, ahır, kiler gibi tâli işlevler için ayrılmıştır.⁵

Fiziki yapısıyla hayatımızı çevreleyen bir kültür ünitesi olan Türk evinde, temel yaşama birimi odadır. Odanın önünde sofa (hayat, çardak) denen bir ortak alan bulunmaktadır.⁶ Odalar kendi başlarına, oturma, yeme-içme, uyuma gibi kişilerin evdeki tüm ihtiyaçlarını karşıladığından ve çok fonksiyonlu olarak kullanıldığından “ev (göz)” olarak adlandırılmışlardır.⁷

Bununla birlikte belgelerden anlaşıldığı üzere hücerât (hücreler) veya odalar denen konutların, kiralanmak amacıyla da kullanıldığı görülmektedir. Genellikle tek katlı kargir/taş odalar dizisinden meydana gelen ve “işçi/bekâr odaları” olarak adlandırılan bir veya iki kişinin barınabileceği bu konutlarda, çoğunlukla dar gelirliler, sürekli olarak kiracı konumunda oturmaktadırlar. Ayrıca söz konusu odalarda, ticaretle uğraşan ve farklı bölgelerden gelen ve uzun süreli kalmak isteyen bekâr işçiler, yolcu veya misafirler de kalabilmektedir. Büyük şehirlerin ihtiyaç duyduğu işgücünü sağlayan bekârların, kendi odalarında topluca ve birbirine kefil olarak yaşadıkları bilinmektedir. Belgelerde “bekârhâne” biçiminde de geçmekte olan bu odalar, bekârların kolektif konutu olan kent içinde belirli noktalarda, ticaret merkezlerinde ve yakın çevresinde yoğunlaşmaktadır.⁸

Osmanlılar döneminde Rodosçuk⁹ olarak adlandırılan günümüzdeki Tekirdağ şehri¹⁰, Marmara Denizi kuzey sahilinde bulunan¹¹ bir liman

⁵Nur Akın, “Ev”, *TDVİA*, C. 11, İstanbul 1995, s. 510 (ss. 507-512).

⁶ Haşım Karpuz, “Türk Ailesinin Yaşadığı Geleneksel Konutlar”, *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu I.Aile Şûrası Bildirileri*, Ankara 17-20 Aralık 1990, s. 79, (ss. 79-82).

⁷İbrahim Bakır, “Ev Ve Oda, Oda Çeşitleri”, *Türk Aile Ansiklopedisi*, C. 2, Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı, Ankara 1991, s. 471, (ss. 470-473)

⁸Raif Kaplanoğlu, “Tahrir Defterlerine Göre: Osmanlı Döneminde Bursa'da İşçi/Bekar Odaları”, *Bursa Araştırmaları Dergisi*, S. 33, Bursa 2011, s. 31-32, (ss. 31-42).

⁹Osmanlı resmi kayıtlarında “Tekfurdağı” şeklinde de yazılmaktadır. Bkz. Hacer Ateş, “Tekirdağ”, *TDVİA*, C. 40, 2011, s. 359, (ss. 359-362).

¹⁰Özlem Sert, *Rodosçuk Osmanlılar Döneminde Esamesi Geçen İnsanların Kenti 1546-1553*, Çev. Serkan Ercin, Süleymanpaşa Belediyesi Yayınları, Tekirdağ 2017, s. 19.

¹¹Hacer Ateş, *Kuzey Marmara Sahilleri ve Ard Alanında Şehirleşmenin Tarihi Süreci: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Tekirdağ ve Yöresi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal

kasabasıydı. ¹² Gerek limana sahip olması gerekse İstanbul'a yakınlığı dolayısıyla şehirde, ticari faaliyetler yoğun olarak gerçekleşmekteydi. Ticari faaliyetler içinde önemli bir payı ise tahıl ticareti almaktaydı. Coğrafi konum itibarıyla ticaretin kontrolünde önemli bir kolaylık sağlamasından dolayı Rodosçuk üzerinden yapılan tahıl ticareti devletçe desteklenmiştir. Osmanlı Devleti'nin bu desteği sayesinde Rodosçuk'un küçük limanındaki ticaret hacminde belirgin bir artış yaşanmıştır. ¹³

Rodosçuk Kasabasının XVI. yüzyılın ikinci yarısında ekonomik ve ticari bakımdan gelişmesiyle birlikte çeşitli kesimlerden iş arayanlar ya da iskelede ticarete dâhil olmak isteyen tüccarlar kasabaya yerleşmeye başlamışlardır. Bu rağbetin sonucunda şehirdeki kiralık evler, hanlar, mahzenler artan nüfusun barınma taleplerini karşılayamaz duruma gelmiştir. Ayrıca iskeleye ve pazara gelen malların artmasıyla birlikte kasabadaki mahzenler ürün depolamak için yetersiz kalmıştır. Bu nüfus için daima yaşam alanları olan mahzenler, artık sadece ticari mal depolamak maksadıyla kullanılmaya başlanınca, insanlar için kalacak yer sorunu baş göstermiş ve bunun sonucunda kasabada alternatif yaşam alanları olarak odalar meydana gelmiştir. XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren odalar, nüfusa paralel olarak çoğalmaya başlamıştır. ¹⁴ Bu bağlamda Tekirdağ kazasındaki odaların kullanımını hakkında Mahmut Sümer; "*Ahmet Bey bayırı ile Kurnalı da Tatabla ve Soğukkuyu Caddesinde 161 bekâr odası vardır ki bu odalarda fakir erkek işçiler ve dul Rum kadınlar oturmaktadır. Gündelikçi olarak tarla ve bağlarda çalışmaktadırlar*" şeklinde bilgiler vermektedir. ¹⁵

İncelediğimiz defterde, odaların büyük bir kısmı deftere geçilirken odaların hangi mahallede olduğu belirtilmiş buna ek olarak da bazı odalar, odayı zapt eden kişinin ismi ile kaydedilmiştir. Bu bize odaların bulunduğu mahalleleri ve odaların kimin mülkiyetinde olduğunu saptamak konusunda yardımcı olmaktadır. Bayram Reis Mahallesi'nde *El-hâc Ramazan odaları* ¹⁶, Abdi Hoca Mahallesi'nde *Abdi Hoca*

Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 2009, s. 5; Ateş, a.g.m. , s. 359.

¹²Sert, a.g.e. , s. 19.

¹³Sert, a.g.e. , s. 21.

¹⁴Ateş, a.g.t. , s. 113.

¹⁵ Hatice Bayraktar, *XIX. Yüzyılın Ortalarında Tekirdağ Kazası*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2011, s. 64.

¹⁶Rodosçuk [Tekirdağ] Şer'iyeye Sicili, No. 1531, vr. 9a/IV. (Çalışma boyunca defter, "R.Ş.S." şeklinde kısaltmayla verilecektir.)

odaları¹⁷, Papa Manol Mahallesi'nde *Kara Solak odaları*¹⁸ tespit edilen odalardandır. Mahalle ismi belirtilmeyip sadece Rodosçuk'ta olduğu belirtilen odalarda vardır. Bunlar; *Rüstem Paşa* ve *Kavakzâde*¹⁹ odalarıdır. Bunun yanında yine başka bir kayıta²⁰ *Rüstem Paşa Odalarında* sakin olan Safiye binti El-hâc Bali isimli kişinin kiracı konumunda olduğu görülmektedir. Bu kayıt bizlere bu odalarda sadece tüccar, işçi ve bekâr erkeklerin değil, aynı zamanda Rodosçuklu Müslüman kadınların da kiracı konumunda yaşayabildiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Defterimizdeki kayıtlarda, odalar genelde havlusu, bahçesi vs. ile satıldığı veya kiralandığı için odaların tam olarak kıymetleri tespit edilememektedir.²¹

1. Rodosçuk'ta Ev Mimarisi

Osmanlı toplumunda evler genellikle tek ya da iki katlı olup, tek katlı evler *tahtânî* olarak adlandırılırdı. Tek katlı bu evler bir oda veya yan yana ya da karşılıklı odalardan oluşmaktaydı. Bunlarla birlikte *yer evi* diye adlandırılan tek katlı evler de bulunmaktaydı. Belgelerde tek katlı evlerin yer evi ve tahtânî ev olarak ayrılması bizlere, yer evinin tamamen toprağa bitişik olarak inşa edilmiş olabileceğini, tek katlı evlerin ise bakıldığında tek katlı olup büyük ihtimalle altında bugün bodrum katına karşılık kullanılan bir zemin katın mevcut olduğunu düşündürmektedir. İki katlı olan ve *fevkânî* olarak adlandırılan evler ise ya bir bab tahtânî ve bir bab fevkânî olmak üzere her katta birer odadan oluşan iki odalı evler ya da her iki katında da ikişer oda olan toplam dört odadan oluşan evlerdi. Bahsedilen bu evlerin de altında tek katlı evlerde olduğu gibi muhtemelen bir zemin kat bulunuyordu. İki katlı bu evlerin alt katında ocak bulunmakla birlikte burası mutfak olarak kullanılmakta ve ev halkının yemek yediği ve gününün büyük çoğunluğunu geçirdiği kısımdı.²²

¹⁷R.Ş.S. , No. 1531, vr. 47a/I.

¹⁸R.Ş.S. , No. 1531, vr. 8b/II.

¹⁹R.Ş.S. , No. 1531, vr. 19a/I.

²⁰R.Ş.S. , No. 1531, vr. 9b/V.

²¹Örnek vermek gerekirse, belge numarası *29a/IV* olan bir kayıta, *iki bab oda, havlusu ve eşcârı ve cem'-i tevâbi' ve levâhıkıyla* 10.000 akçeye satılmıştır. Yine başka bir kayıta, *üç bab odaları havlusu cem'-i tevâbi' ve levâhıkıyla* 5.000 akçeye satılmıştır. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

²²Ateş, *a.g.t.* , s. 98.

Şer'iyeye sicillerindeki bazı kayıtlarda, özellikle de ev alım-satımlarında satılan evin kaç katlı olduğu, yapı malzemesinin ne olduğu, hayvanlar için ahır olup olmadığı, bahçesi varsa bahçesindeki ağaçların meyveli olup olmadığı²³ gibi ayrıntılı bilgilere ulaşılabilmektedir. Biz bu çalışmamızda Rodosçuk evleri ile ilgili bilgileri, incelediğimiz defterdeki mülk alım-satım belgeleri ve tereke kayıtları vasıtasıyla ortaya koymaya çalıştık.

Yukarıda bahsedildiği üzere, 1531 numaralı defterdeki kayıtlarda da Rodosçuk'ta evler genel olarak fevkânî ve tahtânî yani altlı üstlü bir başka deyişle iki katlıdır. Fakat bunun yanında sadece tahtânî yani tek katlı evlere de rastlanmaktadır. Defterimizde *yer evi* tabiri tespit edilmemekle birlikte incelediğimiz dönemdeki Rodosçuk evleri, genelde önünde havlusu, fırını, hayvanlar için ahır, pınarı, samanlığı, sofası ve sofanın altında kileri ile tanımlanan evlerdendir. Altlı-üstlü bu evler genel itibarıyla bir veya iki odalıdır. Bunun yanında üç, dört, altı bâb odalar da mevcuttur. Kayıtlarda hemen hemen her evin, ahır, pınarı, kileri, fırını ve samanlığın var olduğu görülmektedir. Aynı zamanda evler genelde bağ ve bahçeleriyle ve bazı evler meyve ağaçlarıyla²⁴ birlikte zikredilmektedir. Bu bilgiler bize Rodosçuk'ta hayvancılık ve tarımla yoğun bir şekilde uğraşıldığını göstermektedir.

İncelediğimiz kayıtlarda yapı malzemesi belirtilen evler, taş²⁵ ve kerpiç²⁶ binalıdır. O dönem için bunun dışında belirtilen başka bir yapı malzemesi görülmemektedir. Taş malzemenin genel olarak evin ilk katında kullanıldığı, ikinci katında ise daha çok kerpiç ya da ahşap malzeme kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kerpiç çamuru samanla karıştırılarak ahşaplar arasında dolgu malzemesi olarak kullanılıyordu. Bu işlem bittikten sonra duvarın içi ve dışı kerpiç çamuru ile sıvanıyordu. Bu işlemin sonunda ısıyı uzun süre koruyan maliyeti düşük bir yapı elde ediliyordu. Evlerin ikinci katında, çok olmamakla birlikte *çatma* denilen ahşap malzeme kullanıldığı da oluyordu. *Çatma ev*, ağaç gövdelerinin birbirlerine çivisiz olarak tutturulmasıyla oluşan duvarlardan meydana gelmekteydi.²⁷ 1531

²³Kayıtlarda meyveli ve meyvesiz ağaçlar, “eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmire” şeklinde belirtilmektedir.

²⁴R.Ş.S., No. 1531, vr. 1b/II, vr. 2b/II, vr. 9a/IV, vr. 25b/II, vr. 25b/III, vr. 35a/V, vr. 38b/IV, vr. 53a/III, vr. 7a/III, vr. 7b/V.

²⁵R.Ş.S., No. 1531, vr. 25b/II, vr. 25b/III.

²⁶R.Ş.S., No. 1531, vr. 3a/III, vr. 7b/I, vr. 12a/VI, vr. 15a/I, vr. 16a/III, vr. 20b/I, vr. 20b/IV, vr. 24b/III, vr. 28b/I, vr. 30b/II, vr. 31b/I.

²⁷Ateş, *a.g.t.*, s. 99.

numaralı defterimizde çok sayıda çatma evden²⁸ söz edilmektedir. Çatma yapı tekniği sadece ev mimarisinde değil aynı zamanda ahır²⁹, samanlık³⁰, anbar³¹ gibi yapılarda da kullanılmıştır.

Evlerin yapı malzemesi, modelleri, tahtânî ve fevkânî olmak üzere çok katlı olup olmadıkları, oda sayıları sahibinin sosyal statüsü ve refah düzeyiyle yakından ilgilidir. Geniş ve fonksiyonel yapıları bünyesinde barındıran ve çoğunlukla iki katlı olan evler, gelir düzeyi yüksek olan kimselerin evleridir. Osmanlı şehirlerinin çoğunda iki katlı evlerin zengin kimselere ait olduğu genel bir tespittir.³²

Bu bağlamda defterdeki kayıtları değerlendirdiğimizde incelenen dönemde Rodosçuk'ta yetmiş beş civarı tahtânî, elli civarı ise fevkani evin varlığı dikkat çekmektedir. Deftere yansıdığı kadarıyla tek katlı evler ile iki katlı evler arasında çok fazla bir farkın olmaması bizlere, Rodosçuk halkının gelir düzeyinin ortalamanın biraz da olsa üstünde olduğunu düşündürmektedir.

2. Rodosçuk'ta Evlerde Bulunan Eşyalar

Evlerle birlikte evlerin içindeki eşyalar da ailelerin kültürel yaşam tarzını, ekonomik durumunu, toplumdaki statülerini yansıtan ve evin tamamlayıcısı niteliğinde olan unsurlar arasındadır.

Söz konusu unsurlardan halı ve kilimler Türk dünyasında kültürel açıdan zengin bir temel oluşturmaktadır.³³ İncelediğimiz dönemdeki kayıtlardan anlaşıldığı üzere Rodosçuk'ta evi dekore etme konusunda vazgeçilmez eşyalar arasında sayılan ve kilim, kaliçe diye adlandırılan halı, minder vb. eşyalara sıklıkla rastlanmıştır. Bu eşyaların, “*alaca kilim-i cedîd, kaliçe kilim, kaliçe-i sagîr köhne, kaliçe-i kebîr köhne, alaca kilim, alaca minder, gön minder*” gibi çeşitleri mevcuttur.

Bunun yanında defterdeki kayıtlar bizlere, Rodosçuk halkının kullandığı yatak ile ilgili malzemeler hakkında da bilgi vermektedir. Bu kayıtlar incelendiğinde Rodosçuk'ta kullanılan yatak takımları arasında; *yorgan,*

²⁸R.Ş.S., No. 1531, vr. 3a/III, vr. 10a/I, vr. 12a/VI, vr. 17b/I, vr. 23a/VI, vr. 25b/II, vr. 25b/III, vr. 30b/I, vr. 24b/IV.

²⁹R.Ş.S., No. 1531, vr. 11a/IV, vr. 12a/II, 12a/Vı, vr. 23a/VI, vr. 24a/II, vr. 25b/II, vr. 25b/III, vr. 30b/I.

³⁰R.Ş.S., No. 1531, vr. 25b/II, vr. 25b/III.

³¹R.Ş.S., No. 1531, vr 12a/II, vr. 12a/VI, vr. 25b/III, vr. 30b/I.

³²Ateş, *a.g.t.* , s. 99.

³³ Özlem Başarır, “XVIII. Yüzyıl Osmanlı Taşrasında Statü-Servet İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *History Studies*, 3/3, 2011, s. 62, (49-67).

yasdık, döşek gibi eşyaların sık sık geçmesi dikkat çekmektedir. Bu eşyalardan yastıkların, *beledî yasdık, altunlu köhne yasdık, işleme köhne yasdık, işleme yastık* gibi çeşitleri vardır. Bir başka yatak malzemesi olan yorganların ise *beledî yorgan, işleme yorgan, altunlu cedîd yorgan* gibi çeşitleri mevcuttur. Defterimizde geçen döşek çeşitleri ise; *altunlu köhne döşek, beledî döşek, beledî döşek yüzleri*'dir. Bu ürünlerin değerleri incelendiğinde genellikle aynı türdeki ürünlerin değerlerinin birbirine benzediği dikkat çekmektedir. Aralarındaki farkın ise yeni veya eski olmaları, dönemin değerli kumaşlarından yapılmaları ya da işçiliğine göre değiştiği görülmektedir. Bununla birlikte bazı ürünler köhne bir başka deyişle eski durumda olmalarına rağmen bazı özellikleri sayesinde değerlerinden bir şey kaybetmedikleri de anlaşılmaktadır. Defterimizdeki bir belgede³⁴ dört adet *şamî yastık* 500 kıymet, bir adet *şâmî yastık* 80 kıymet iken dört *altunlu köhne yastık* 800 kıymet olarak verilmiştir. Bu kayıttan da anlaşılacağı üzere altunlu yasdık köhne durumda olmasına rağmen diğer yastıklara göre daha değerlidir.

Peşkir olarak adlandırılan genellikle pamuk ipliğinden dokunan, ince bir havlu çeşidi olan bir eşyaya da kayıtlarda rastlıyoruz. Peşkir, insanlar tarafından, yemek yerken veya el-ayak, yüz kurulamak gibi çeşitli amaçlarla kullanılmıştır.³⁵

Bu eşyalar dışında defterimizde, İslam dininin bir gereği olan, namaz ibadetini yerine getirmek için kullanılan *seccadeye*³⁶ de rastlanmıştır.

Aynı zamanda birden fazla işte kullanıldığını düşündüğümüz *kazma, bel, balta, keser, araba tekerleği, ayaklı sanduk, şamdan, ustura, maşraba, mendil, hamam futası*³⁷, *hamam leğeni, nakışlı boğça, küçük boğça*, gibi eşyalar da Rodosçuk'ta kullanılan ev eşyaları arasındadır.

2.1. Mutfak Araç-Gereçleri

Matbah kelimesi Arapça *tabh* (*pişirmek*) fiilinin ism-i mekânı olup, “pişirme işleminin yapıldığı yer” anlamına gelir.³⁸ Bu kelime Türkçeye mutfak şeklinde geçmiştir.

³⁴R.Ş.S., No. 1531, vr. 23b/I.

³⁵Temel Öztürk, “Kadı Sicillerindeki Bazı Muhallefatlara Göre Trabzon'da Temizlik Ve Vücut Bakım Malzemeleri (1700-1750)”, *The Journal of Ottoman Studies*, XXXII, İstanbul 2008, s. 257, (ss. 249-283)

³⁶R.Ş.S., No. 1531, vr. 23b/I.

³⁷Futa: peştemal, eskiden kullanılan bir çeşit kumaş. Bkz. Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2007, s. 270.

³⁸Arif Bilgin, “Matbah-ı Amire”, *TDVİA*, C. 28, 2003, s. 115, (ss. 115-119).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türk Mutfak kültürü, saray mutfağı³⁹ ve halk mutfağı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Padişah, Valide Sultan ve Divan halkı için hazırlanmış ihtişamlı sofralar olan saray mutfağında, aşçıların padişah erkânının hoşuna gidecek yemekleri hazırlama ve saraylarda verilen ziyafetleri daha gösterişli hale getirme konusundaki çabaları Türk Mutfağı'nın zenginleşmesini sağlamıştır.⁴⁰ Saray mutfağı kadar gösterişli olmasa da halk mutfağı da lezzet ve çeşit bakımından çok zengindir. Misafirperver Osmanlı halkı, hazırlanan yemekleri misafirlere beğendirmek için çaba sarf etmişler ve bu amaçla özel lezzetler ortaya çıkarmışlardır.⁴¹

Zengin bir yemek kültürüne sahip olan Türkler, bu kültürün bir uzantısı olarak mutfaklarına büyük bir değer vermişlerdir. Türk evlerinde mutfaklar, genellikle evin dışında bulunmakla birlikte bazı küçük evlerde mutfak, evin alt katında ve bahçeye çıkıntılı olarak inşa edilirken, saray ve konaklarda ise binadan uzakta, bahçe içinde yapılmıştır. Mutfak olarak inşa edilen binanın içinde büyük bir ocak bulunur, içi tencere ve kazan koymak için bölmelere ayrılırdı.⁴²

Bunun yanında dolap, niş ve tandır gibi mimari elemanlara sahip olan Türk mutfağı, yemek hazırlığı, aylık, günlük, yıllık yiyecek depolama gibi işlevselliğe sahiptir.⁴³

Mutfaklarla birlikte yemeklerin hazırlanması, saklanması için kullanılan mutfak araç-gereçleri de incelenilen dönemde bölgedeki aile hayatı, refah düzeyi ve yaşam standartları konusunda araştırmacılara kayda değer ipuçları vermektedir.

³⁹Saray mutfağı hakkında bkz. Stefanos Yerasimos, *Sultan Sofraları 15. ve 16. Yüzyılda Osmanlı Saray Mutfağı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002; Arif Bilgin, *Osmanlı Saray Mutfağı (1453-1650)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004.

⁴⁰Sibel Güler, "Türk Mutfak Kültürü ve Yeme İçme Alışkanlıkları", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 26, Kütahya Nisan 2010, s. 26, (ss. 24-30); Sevil Bülbül, "Osmanlı Mutfak Kültürü'nde Yemek Kapları: İznik Çok Renkli Seramik Örnekleri", *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, C. 5, S. 8, 2016, s. 2375, (ss. 2373-2389)

⁴¹Güler, a.g.m. , s. 26.

⁴²Zeynel Özlü, "Terekeler Işığında Göynük'te Konutlarda Mekân Düzenlemesi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 163, İstanbul Ağustos 2006, s. 114, (ss. 103-142).

⁴³Yüksel Göğebakan, "Karakteristik Bir Değer Olan Geleneksel Türk Evinin Oluşumunu Belirleyen Unsurlar Ve Bu Evlerin Genel Özellikleri", *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*, C. 1, S. 1, 2015, s. 51, (ss. 41-55).

Bizim incelediğimiz kayıtlarda Rodosçuk'ta, bir mutfak gereci olan ve içinde yemeklerin pişirildiği tencerelere sıklıkla rastlanmaktadır. Kayıtlardan anlaşıldığı üzere Rodosçuk'ta bu tencerelerin “küçük, büyük, vasat” gibi çeşitleri kullanılmıştır. *Tabe* olarak adlandırılan tavaların da “kebab tabesi, börek tabesi, el tabesi, pekmez tabesi” gibi çeşitleri vardır. Bu tabeler işlevlerine göre isimleştirilmiştir. Örneğin; kebab pişirmeye yarayan tavaya kebab tabesi yani kebab tavası ismi verildiği görülmektedir. Bu gibi isimlendirmeler bizlere, bölgede tüketilen yiyecekler⁴⁴ hakkında da bilgiler verdiği için ayrı bir öneme sahiptir.

Kayıtlarda çeşitli taslara ve sahanlara da rastlamak mümkündür. “*Yol tası, tabaklı hoşâb tası, kapaklı tas, küçük tas*” şeklinde taslardan söz edilirken, “*sefer-i sahan, kevgir sahan, çini sahan, debli sahan, kırmızı sahan*” olmak üzere çeşitli sahanlardan da bahsedilir. Rodosçuk'ta kullanılan bu mutfak araç-gereçlerinin, malzemenin cinsine, özelliklerine, kullanım işlevlerine ve hatta renklerine göre farklı isimler aldıkları anlaşılmaktadır.

İncelediğimiz kayıtlarda, *çini sahan, gümüş kaşık, gümüşlü bıçak, çini tabak* gibi değerli eşyalar görülmektedir.⁴⁵ Dudu Hatun Mahallesi'nden Nisa Hatun ibn Abdullah isimli kişinin muhalefat kaydında *gümüş kaşık*, 100 dirhem, kıymeti ise 2000 olarak verilmektedir. Yine aynı kişiye ait olan iki adet *altın yüzük* tespit edilmiş olup bu yüzüğün tahmînen miskâl (4,5 g değerinde bir ölçü birimi) değerinde olduğu belirtilmiştir. İskender Çavuş Mahallesi'nden Korucu El-hâc Yusuf Bey ibn Abdullah isimli kişinin muhalefat kaydında da 16'nın üzerinde toplam değeri 1080 olarak verilen *çini tabak* ve *çini sahanlar* göze çarpmaktadır. Bu kayıtlar bizlere, bu değerli eşyalara sahip kişilerin gelir düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

İbrik, güğüm ve *bakraç* gibi el yıkama suyunun veya içme suyunun koyulduğu kaplar, ayrıca el, yüz yıkamak ya da abdest almak için kullanılan *leğenler* de Rodosçuk'ta kullanılan eşyalar arasındadır. Bunun yanında Rodosçuk'ta kullanılan *kevgir leğen*⁴⁶ dikkate alındığında, leğenlerin sadece el-yüz yıkamak için kullanılmadığı, başka işleve sahip leğenlerin de var olduğunu anlaşılmaktadır. Bu leğen türü de muhtemelen

⁴⁴Rodosçuk'ta tüketilen gıda maddeleri hakkında bkz. Ümit Ekin, “Rodosçuk Halkının Beslenme Kültürü Üzerine Bazı Gözlemler (1638-1730)”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, C. 12, S. 1, Sakarya 2017, (ss. 37-58).

⁴⁵R.Ş.S., No. 1531, vr. 30b/III, vr. 18b/I.

⁴⁶R.Ş.S., No. 1531, vr. 51b/I.

leğen şeklinde ama delikleri olmasından dolayı kevgir gibi kullanılan bir tür mutfak gereçidir.

Osmanlıların, üzerinde yemek yedikleri tepsileri, *sofra* diye adlandırdıkları bilinmektedir. İncelediğimiz defterde “*sofra*” tabirine bir kez rastlanmakla birlikte ⁴⁷ Rodosçuk'ta *sofra* gereci olabilecek “*bakır sini, ağaç sini*” de kullanılan eşyalar arasındadır.

Bütün bunlar dışında, *siyah kepçe, kebab demiri, tekne, havan, harânî, bakraç, pekmez küpü, turşu küpü, kazgan* gibi mutfak eşyaları da Rodosçuk'ta kullanılmıştır.

3. Giyim-Dokuma Ürünleri

Giyim, maddi kültürün bir ögesi olup, bir milletin milli kültürünü gelenek ve göreneklerini, yaşam biçimini simgeleyen ve tanıtan en önemli unsurlardan biri olmasının yanında kimliğin kurulmasında da önemli rol oynamaktadır.⁴⁸ Temel amacı vücudu korumak olan giysiler, zamanla ait olduğu toplumun kültürel değerleri, sosyo-ekonomik yapısı, giysilerde kullanılan malzeme, iklim, inançlar vb. faktörlerle şekillenmiş ve biçim, malzeme ve kullanım özellikleri açısından çeşitlenmiştir. Giysilerin şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip olan bu faktörler, kültürel yapının zorunluluğu olarak kendiliğinden gelişip, süreklilik arz ederek geleneksel öge özelliği kazanmış ve bulunduğu toplumun giyinme kültürünü oluşturmuştur. Giysiler, bu özellikleri dolayısıyla insanlık tarihinin gelişim belgeleri olarak görülmektedir.⁴⁹

Genel olarak ortak özellikleri olmakla birlikte, Türk halk giysileri bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Bu değişikliğe etki eden faktörler arasında mahalli gelenekler, insanların birbirinden ayrı olan zevkleri, iklim şartları, o yörenin coğrafi durumu ve tarihi olaylar yer almaktadır.⁵⁰

Herhangi bir bölgede yaşayan kişilerin kılık ve kıyafetleri hakkında bilgi edinmek istiyorsak müracaat edeceğimiz kaynakların başında Şer'iyeye Sicilleri gelmelidir. Sicillerdeki kıyafetlerle ilgili kayıtlar bölgedeki folklorik yapının zenginliğini ortaya koyma açısından büyük önem

⁴⁷R.Ş.S., No. 1531, vr. 7b/III.

⁴⁸Fatma Ayhan, “Türk Giyim Kültüründe Pantolon”, *Akademik Bakış Dergisi*, S. 39, Kasım-Aralık 2013, s. 1-2, (ss. 1-21).

⁴⁹Fatma Koç-Emine Koca, “Türk Halk Giyiminde Kullanılan Süslemelere Tipolojik Bir Yaklaşım”, *İdil Dergisi*, C. 5, S. 19, Ankara 2016, s. 239, (ss. 237-262).

⁵⁰A.g.m. , s. 239.

taşımaktadır.⁵¹ Biz de bu amaç doğrultusunda 1531 numaralı defterdeki terake kayıtlarını ayrıntılı bir şekilde inceleyerek ve XVII. yüzyıl başlarında Rodosçuk halkının giyim alışkanlıklarını, kıyafetlerinde kullandıkları dokuma ürünlerinin neler olduğunu ortaya koyarak şehirdeki insanların ev ve gündelik hayatı hakkında çıkarımlar yapmaya çalıştık.

Tekirdağ'da kullanılan giyim-kuşam ürünlerinden bahsetmeden önce bu ürünlerin imal edildiği kumaş çeşitleri hakkında bilgi vermenin yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

3.1. Kumaş Çeşitleri

Kayıtlarda kumaşlar ve giysiler betimlenirken “*cedîd, köhne, müsta'mel*” gibi sıfatlar kullanılmıştır. Hatta bazı vesikalarda sadece kumaş adıyla yetinilip giysinin adının söylenmediği görülmektedir. Bu bizlere öncelikli olanın kumaş olduğunu göstermektedir.⁵² İncelediğimiz dönemde Rodosçuk'ta kullanılan kumaş çeşitlerini yünlü kumaşlar, ipekli kumaşlar ve pamuklu kumaşlar olmak üzere üçe ayırarak inceleyeceğiz.

3.1.1. Yünlü Kumaşlar

Kayıtlara yansıdığı kadarıyla Rodosçuk'ta kullanılan yün kumaşlar, *çuha* (*çuka*), *aba* ve *keçedir*. *Çuha* kumaşı, çözü ve atkısıyla tek kat yün ipliğinden, sık dokunmuş kalın bir kumaş olup dokunduktan sonra terbiyelemek amacıyla; dinkleme, fırçalama, makaslama işlemleri uygulanır ve mendenen geçirilerek perdahlanırdı.⁵³ Yünlü bir kumaş çeşidi olan çuka, kadınlara kışlık ferâce kesiminde kullanılmakla birlikte erkek kıyafetlerinde daha sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir. Çukadan, yelek, cepken, çakşır yapılmıştır. Erkek kıyafetlerinde çuka, üstlüklerin göğüs kısımları, omuzları, kol yenleri çakşırlarda da dizden yukarı ön kısımlar bazen parçalar ipekle veya sırma ile işlenerek süslenmişlerdir.⁵⁴ Yünden sıkı olarak dokunmuş, dayanıklı ve havlı bir kumaş olan çuka ya

⁵¹M. Emin Yolalıcı, *XIX. Yüzyılda Canik (Samsun) Sancağı'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK, Ankara 1998, s. 34.

⁵²İlker Er-Serdar Genç, “XVII. Yüzyıl Sonlarında Balıkesir’de Giyim Kuşam”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 11, S. 19, Balıkesir 2008, s. 111, (ss. 107-115).

⁵³İbrahim Etem Çakır, “ Sofya Şehrinde Kadın Giyim Kuşam Kültürü: XVII. Yüzyılın İkinci Yarısı” , *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 56, Erzurum 2016, s. 1381, (ss. 1365-1386).

⁵⁴Er-Genç, a.g.m. , s. 109.

da çuhanın kırmızısı makbuldür.⁵⁵ İncelediğimiz defterde, Rodosçuk'ta çukanın en fazla kullanıldığı giysi çeşidinin *ferâce* olduğu anlaşılmaktadır. Ferâce dışında çukadan "*cebe donu dolama*" olarak adlandırılan bir giysi çeşidinin de yapıldığı görülmektedir. Kayıtlardan anlaşıldığı üzere çukanın *siyah*, *mavi* ve *kırmızı* renkleri Rodosçuk'ta kullanılmıştır.

Yünlü kumaşlardan biri de *keçedir*. Keçe, yünlerin ıslatılıp dövülmesiyle elde edilen yünlü çeşididir. XVII. yüzyılda keçe üretiminde öne çıkan yerler arasında Selanik, Muğla, Edirne, Rodos bulunmaktadır.⁵⁶ Defterimizde "*sarı yan keçesi*, *siyah keçe*" şeklinde geçen keçe türlerine rastlıyoruz. Ayrıca Selanik'te üretildiğini düşündüğümüz "*uzun yan keçesi Selanik*"⁵⁷ olarak adlandırılan bir keçe türünün de Rodosçuk'ta kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Kalın bir yünlü kumaş olan *aba* ise, şalvar, potur, cebken, salta, yelek, cübbe, yağmurluk, mest ve terlik yapımında kullanılmaktadır. Defterimizde aba kumaşı kullanış şekli ile karşımıza çıkmamakla birlikte iki kayıta⁵⁸ *aba* tabirine rastlıyoruz.

3.1.2. Pamuklu Kumaşlar

Rodosçuk'ta incelediğimiz dönemde pamuklu kumaşların, *boğası* ve *alaca* çeşitlerine rastlıyoruz.

Pamuklu bir kumaş çeşidi olan *boğası*, daha çok astarlık kumaş olmak üzere pamuk ipliğinden dokunurdu. Ortaçağda, değişik Anadolu şehirlerinden İtalya'ya boğası ihracı yapılmaktaydı. Bu nedenle İtalya'da "bocassino" adı ile ün yapmıştı. Lüks kaliteye kadar çeşitleri ve beyaz yanında birçok farklı renkte üretilmişti.⁵⁹ Bu kumaş daha çok kaftan, kapama, zıbûn gibi giyeceklerde kullanılmasının yanı sıra döşemeliklerde de kullanılmıştır.⁶⁰ Defterimizde, boğası kumaşının daha çok *zıbûn* yapımında kullanıldığını görüyoruz. Ayrıca *kırmızı*, *mavi* ve *beyaz* renkte boğasaların varlığı dikkat çekmektedir.

⁵⁵ Zübeyde Güneş Yağcı-Serdar Genç, "XIX. Yüzyılda Balıkesir'de Giyim-Kuşam Zevki Ve Bir Kumaş Tüccarı", *Turkish Studies*, C. 2/1, Ankara 2007, s. 235, (ss. 227-246).

⁵⁶ Çakır, a.g.m. , s. 1381.

⁵⁷ R.Ş.S., No. 1531, vr. 18b/I.

⁵⁸ R.Ş.S., No. 1531, vr. 14a/I, vr. 35a/I.

⁵⁹ Er-Genç, a.g.m. , s. 110.

⁶⁰ Güneş Yağcı-Genç, a.g.m. , s. 234-235.

Bir diğer kumaş türü olan *alaca* ise genellikle kırmızı zemin üzerine sarı çubuklu bir pamuklu kumaştır. Alaca kumaşı ipeklisi de dokunduğu için pamuklu alaca ve ipekli alaca olmak üzere ikiye ayrılmıştır.⁶¹ İncelediğimiz defterde, alaca kumaşından yapılmış olan *kaftan*lara rastlıyoruz. Bu kaftanlardan biri yeşil renkte bir alaca kumaştan⁶² dikilmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere alaca kumaşının da tıpkı çuka ve boğası kumaşları gibi renkleri mevcuttur.

Boğası ve alaca farklı cinslerinin değişen fiyatlarına rağmen çoğunlukla orta gelir düzeyli kişilere hitap eden kumaşlar arasındadır. Öte yandan bu kumaşların ipekli olanları, Şam alacaları, heft renk boğasılar, büyük ihtimalle daha zengin kimselere hitap ediyor, zenginler tarafından talep görüyordu.⁶³

3.1.3. İpekli Kumaşlar

Rodosçuk'ta ipekli kumaşların *kemha*, *atlas*, *kadife*, *tafta*, *çetari*, *darayî* gibi çeşitleri kullanılmıştır.

Bunlardan ipekli dokumalar arasında bulunan *kemha*, sarayın ve halkın beğenisine en uygun ağır, gösterişli, tok bir kumaştır. Atkısı ve çözgüsü ipek, üst sıra atkısı ayrıca gümüş ya da altın kılardanla takviyelidir. Kemha daha çok kaftanlık ve döşemelik olarak kullanılan bir kumaş olmuştur.⁶⁴ İncelediğimiz defterde de kemha kumaşının daha çok *kaftan* yapımında kullanıldığını görüyoruz.⁶⁵

Atlas; ipekten dokunmuş elbise yapımında kullanılan, kırmızı, yeşil, sarı, mavi olmak üzere daima düz renkte olan bir kumaş çeşididir. Atlas kumaşının üstünde herhangi bir süsleme bulunmaz.⁶⁶ Rodosçuk'ta incelediğimiz dönemde bu kumaş türünden yapılmış olan *kaftan*⁶⁷ ve *zibûnlar*⁶⁸ kullanılmıştır.

Kadife; düzüne “sade”, desenlisine “münakkaş”, tellisine “müzehhep”, çift zeminlisine “çatma” denen çözgüsü ve atkısı ipek olan havlı bir

⁶¹Er-Genç, a.g.m., s. 110.

⁶²R.Ş.S. , No. 1531, vr. 30b/III.

⁶³Er-Genç, a.g.m. , s. 111.

⁶⁴Çakır, a.g.m. , s. 1382.

⁶⁵ Kemha kumaşından yapılan kaftanlar, “*Kemha kaftan uzun yenli, Sakız kemhası sim kaftan, mor kemha cebe donu kaftan, yeşil kemha kaftan*” şeklinde sıralanabilir. Bkz. R. Ş. S. , No. 1531, vr. 18b/I, vr. 23b/I, vr. 35a/I, vr. 53a/I.

⁶⁶A.g.m. , s. 1382.

⁶⁷R.Ş.S. , No. 1531, vr. 23b/I.

⁶⁸R.Ş.S. , No. 1531, vr. /30b/III.

kumaştır.⁶⁹ İncelediğimiz defterde kadifeden yapılmış bir kavuk serpûş⁷⁰ dışında başka bir giyim eşyasına rastlanmamıştır.

Sert bir ipekli kumaş olan *tafta* ve yine ipekli kumaş çeşitleri arasında zikredilebileceğimiz *çetari* kumaş da Rodosçuk'ta karşımıza çıkmaktadır.⁷¹ Kayıtlar incelendiğinde Rodosçukluların *çetari* kumaşı kaftan yapımında kullandıkları anlaşılmaktadır.⁷²

Kayıtlarda karşımıza çıkan bir diğer ipekli kumaş *darayî*dir. Darayî, Anadolu'ya İran'dan ithal edilen çeşitli renkler üzerinde kalın bir kumaştır. Şam'da dokunan benzerlerine “Şam darayîsi” diğer bir cinsine de “püladî darayî” denmiştir.⁷³ Darayî de tıpkı *çetari* kumaş gibi Rodosçukluların *kaftan* yapımında tercih ettikleri bir kumaş olmuştur.⁷⁴

3.2. Kadın-Erkek Kıyafetleri

Kumaş ve çeşitlerinden sonra bu kumaşlardan yapılmış olan giysileri ele alabiliriz. İlk olarak kadınların iç giyimde kullandıkları kıyafetlerin başında *gömlek* gelmektedir. Ayak bileğine kadar uzun olan bu gömleklerin altına kadınlar, topuklara kadar inen don giyerlerdi.⁷⁵ Çıplak tene giyilen kıyafet anlamına gelen *gömlek*, aynı zamanda erkekler tarafından da giyilmekteydi.⁷⁶ Defterimizde *gömlek*⁷⁷, *ham gömlek*⁷⁸ ve *köhne gömlek*⁷⁹ ifadelerine rastlamakla birlikte *gömlek*lerin imal edildiği kumaş ya da renkler kayıtlarda belirtilmemiştir. Bununla birlikte diğer kıyafetlerde olduğu gibi *gömleğin* de kumaşı, deseni gibi unsurların *gömlek* değerini arttırdığı göz önünde bulundurulduğunda, defterimizdeki bir kayıttaki⁸⁰, kıymeti 150 olarak verilen *gömleğin*, dönemin değerli kumaşlarından biri ile dokunduğunu söyleyebiliriz. Bunun dışında

⁶⁹Çakır, a.g.m, s. 1383.

⁷⁰R. Ş. S. , No. 1531, vr. 35a/I.

⁷¹R.Ş.S. , No. 1531, vr. 53a/ I.

⁷²R.Ş.S. , No. 1531, vr. 53a/ I.

⁷³Er-Genç, a.g.m. , s. 111.

⁷⁴R.Ş.S. , No. 1531, vr. 23b/I.

⁷⁵Çakır, a.g.m. , s. 1369.

⁷⁶Zeynel Özlü, “Terekeler Işığında Bolu - Göynük'te Giyim Kuşam“, *Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Dergisi*, S. 36, Ankara 2005, s. 209, (ss. 207-232).

⁷⁷R.Ş.S. , No. 1531, vr. 30b/ III, vr. 53a/ I, vr. 28a/ II, vr. 53a/IV.

⁷⁸R.Ş.S. , No. 1531, vr. 30b/ III.

⁷⁹R.Ş.S. , No. 1531, vr. 53a/ IV.

⁸⁰R.Ş.S. , No. 1531, vr. 30b/ III.

defterde geçen gömleklerin değerleri; 20-60 arasında değişiklik göstermektedir.

Kışın elbisenin altından giyilen, kolsuz, pamuklu bir yelek türü olan *zibûn* da kadınların kullandıkları giyim ürünleri arasındadır. İçlik de denilen *zibûn*, kaftanın altına giyilirdi.⁸¹ İncelediğimiz dönemde Rodosçuklu kadınların kullandığı *zibûnlar* boğası, atlas gibi kumaşlardan imal edilmiştir. Rodosçuk'ta kullanılan bu *zibûnlar* kırmızı ve beyaz renktedir.⁸²

Yelek, genellikle önü açık ve eteği bele kadar olan, mintan üstüne ya da ceket, cepken altına giyilen bir kıyafettir.⁸³ Erkek giysileri arasında bulunan yelek⁸⁴ Rodosçuk'ta kullanılan kıyafetler arasındadır. Kayıtlarda mor ve yeşil renkli yeleklerin⁸⁵ Rodosçuk'ta kullanıldığı görülmektedir.

Rodosçuk'ta kullanıldığı anlaşılan *kebe* ise yün veya tiftik gibi hayvansal elyaftan, keçeleştirme tekniği ile yapılan dokusuz kumaş ve kalın keçeden yapılmış elbise anlamındadır.⁸⁶ Kebe'nin daha çok çobanlar tarafından giyildiği bir başka deyişle bir çoban kıyafeti olduğu düşünülmektedir.

Yağmurluk; yağmurlu havalarda giyilen bir üstlük çeşididir.⁸⁷ İncelediğimiz defterde bir kayıta⁸⁸ yağmurluk tabirine rastlıyoruz. Bir erkeğe ait olan köhne durumdaki bu yağmurluğun imal edildiği kumaş çeşidi ise belirtilmemiştir.

Don; belden aşağı giyilen, bacakları örten bir iç kıyafetidir. Tenin üzerine şalvar veya pantolonun altına giyilmektedir.⁸⁹ Aynı zamanda kadınların da iç giyecek olarak kullandıkları donların, kalite ve kumaş özelliğine göre fiyatları da değişmektedir.⁹⁰ Kayıtlardan, imal edildiği kumaş belirtilen ve kıymet 80 olarak verilen bir keten dona rastlıyoruz. Başka bir kayıta ise köhne bir donun kıymet 141 olarak verildiği dikkat çekmektedir. Bu köhne diye tabir edilen eski donun keten dona göre daha

⁸¹Çakır, a.g.m. , s. 1370.

⁸² R.Ş.S. , No. 1531, vr. 23b/I, vr. 30a/VI.

⁸³Özlü, a.g.m. , s. 215.

⁸⁴Bal, a.g.m. , s. 382.

⁸⁵R.Ş.S. , No. 1531, vr. 35a/I, vr. 28a/II.

⁸⁶Özlü, a.g.m. , s. 215.

⁸⁷A.g.m. , s. 214.

⁸⁸R.Ş.S. , No. 1531, vr. 6a/II.

⁸⁹A.g.m. , s. 208.

⁹⁰Çakır, a.g.m. , s. 1370.

değerli olması, köhne donun ketene göre daha değerli bir kumaştan yapılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Ham ipeğe az miktarda keten ipliği katılarak dokunan yazlık bir kumaş olan *bürüncük*, ten üstüne giyilen iç gömleği ve iç donu yapımında kullanılırdı. Bürüncüğün çözgüsü ve atkısı iyi büküldüğünde dokuma ince, kıvrıkcık ve dökümlü olur, bazı cinslerinde çözgü telleri arasında pamuk ipliği karıştırılırdı. Buna *helalî* veya *hilalî* denir.⁹¹ Rodosçuk'ta kayıtlara yansıdığı kadarıyla hilalî kumaşının fazla kullanıldığını söyleyemeyiz. Defterimizde sadece mavi renkte bir *köhne hilalî* ile karşılaşmamızın yanında bu kayıt bizlere hilalî kumaşının da renklerinin olduğunu göstermektedir.

Bir alt giyecek türü olan şalvarı da hem kadın hem erkekler giyerdi. Erkek şalvarlarının paçaları dar olanlara "*potur*", geniş olanlara da "*çakşır*" denirdi.⁹² Rodosçuk'ta bol miktarda *çakşır* kullanılmış olup bunların bazılarının renkleri de kayıtlarda belirtilmiştir.⁹³

Çeşitli kumaşlardan yapılan ve kadınların tesettür amacıyla giydikleri üstlüğe ise *ferâce* denirdi. Ferâcelerin sade ve süssüz olanlarının yanı sıra cepleri ve yakaları işlemeli olanlar da vardı.⁹⁴ Sadece kadınlar değil, aynı zamanda erkekler de ferâce giyerdi ve buna erkek ferâcesi denirdi.⁹⁵ 1531 numaralı defterde çok sayıda ferâcenin kaydı geçmekte olup bu ferâcelerden bazılarının imal edildiği kumaş, renkleri ve özellikleri belirtilmiştir. Renk olarak Rodosçuk'ta *siyah*, *yeşil*, *kırmızı* ve *mor* renkli ferâceler kullanılmıştır. Defterde, kumaş çeşidi ile birlikte kaydedilen ferâcelerin tamamının ise *çuka* kumaşından imal edildiği dikkat çekmektedir. Bunun yanında Rodosçuk'ta kürklü ferâceler de kullanılmaktaydı. Kullanılan ferâcelerden biri zerdeva kürklü diğeri ise kurt kürklüdür. Bir adet kurt kürklü mor ferâce 450 kıymet iken, kaç adet olduğu belirtilmeyen zerdeva kürklü köhne ferâce ise 1300 kıymettir. Defterde en değerli ferâcelerin çuka kumaşından yapıldığı, telli-sancaklı gibi değerini yükselten özellikler barındırdığı anlaşılmaktadır. Öyle ki; kırmızı renkte çuka kumaşından yapılan kısa yenli sancaklı bir ferâcenin⁹⁶ kıymeti 2200 olarak verilmiştir.

⁹¹Çakır, a.g.m. , s. 1382.

⁹²Yolalıcı, s. 39.

⁹³R.Ş.S. , No. 1531, vr. 35a/I, vr. 24a/I.

⁹⁴Çakır, a.g.m. , s. 1373.

⁹⁵Güneş Yağcı-Genç, a.g.m. , s. 230.

⁹⁶R.Ş.S. , No. 1531, vr. 18b/I.

Kürk; soğuk havalardan korumak için hayvan postlarından yapılmış bir kıyafettir. İlk zamanlarda genellikle soğuktan korunmaya yönelik bir kıyafet çeşidi olan kürk, Osmanlı Devleti'nde zamanla lüks bir meta haline dönüşmüştür. Süs ve giyim aksesuarı olan kürk, aynı zamanda toplum içindeki itibarı ve statüyü gösteren bir unsurdur. XVII. yüzyıl Osmanlı piyasasında samur, zerdeva, vaşak, kakum, tilki, sansar, çılkafa, tavşan, karsak, sincap, göçen/kokarca, çakal, kedi ve kuzu kürkleri görülmektedir. Kıyafetlerde kullanılan en değerli kürkler içinde siyah tilki, Sibiryaya gri sincabı, samur, elma yanağı, vaşak, zerdeva ve kakum sayılmaktadır.⁹⁷ İncelenen defterde; ikisi siyah biri beyaz renkte olmak üzere altı yerde kürk kaydı geçmektedir. Ayrıca Rodosçuk'ta yukarıda bahsi geçen hayvanlardan *zerdeva kürkü*⁹⁸ ve *çakal kürkü*⁹⁹ kullanılmıştır.

Dülbend ise değirmi kesilen parçaları üzerine yazma usulü ile nakışlar basılarak kadınlara baş yemenileri namaz bezi ve erkekler için de sarıklık bez olarak kullanılırdı. Ayrıca dülbend, gömlek yapımında da kullanılmıştır.¹⁰⁰ İncelediğimiz defterde Rodosçuk'ta kullanılan dülbendlerin sadece on iki tanesi kayıtlara yansımıştır. Bunların üç tanesi köhne durumda, biri hafır yani ipekten yapılmış dülbend, bir diğeri ise sırmalı dülbendir. Ayrıca Rodosçuk'ta kullanılan ve "*dülbend mutallâ*" olarak adlandırılan dülbend çeşidi 400 kıymet olarak kayda geçirilmiştir. *Sırmalı dülbend* ise 100 kıymettir. Defterde geçen diğer dülbendler kıymet olarak 50-100, 150-250 akçe arasında değişiklik göstermektedir.

Bir baş aksesuarı olan *takye veya takke* ve *kavuk* da defterimizde geçmekte ve Rodosçuk halkının giyim kuşamı arasında yer almaktadır.¹⁰¹

Defterimizde, en üste giyilen bir kıyafet türü olan *kaftan* da Rodosçuk'ta kullanılan giysiler arasındadır. Defterdeki kayıtlar incelendiğinde, kaftanların çeşitli renklerde ve kumaşlarda imal edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Rodosçuk'ta kaftan yapımında en çok tercih edilen renk yeşil ve sarı iken kumaş olarak ise darayî, atlas, alaca, çetari kumaşlarının tercih edildiği görülmektedir. Bu kumaşlar içinden, en çok tercih edilen kumaşın ise alaca olduğu dikkat çekmektedir. Rodosçuk'ta kullanılmış olan bu kaftanların kıymetleri 100-1500 akçe arasında değişmektedir. Bununla birlikte bir muhallefat kaydında¹⁰² Selime adlı bir kadının

⁹⁷Çakır, a.g.m. , s. 1372-1373.

⁹⁸R.Ş.S. , No. 1531, vr. 35a/I.

⁹⁹R.Ş.S. , No. 1531, vr. 28a/II.

¹⁰⁰Çakır, a.g.m. , s. 1380.

¹⁰¹R.Ş.S. , No. 1531, vr. 24a/I, vr. 35a/I, vr. 42b/II.

¹⁰²R.Ş.S. , No. 1531, vr. 18b/I.

hissesine düşen ve 5000 akçe değer biçilen bir kaftan¹⁰³ dikkat çekmektedir. Özellikleri belirtmeyen bu kaftan, muhtemelen dönemin pahalı bir kumaşından imal edilmiş olup, üzerinde değerli işlemler bulunmaktadır.

Bunun yanında Osmanlı Devleti'nde kaftanların itibarı temsil ettiği ve saygın bir kıyafet olduğu bilinmektedir. Saray tarafından ise bir onur ödülü olarak verilen ve rütbe gösteren özelliklere sahip olan kaftanlar, saray çevresinde ve erkek giyiminde resmi bir nitelik kazanırken, kadınlar tarafından da kullanılan bir giysi olmuştur. Osmanlı Devleti'nde kadınlar tarafından kullanılan kaftanlar da varlık ve itibar göstergesi durumundadır.¹⁰⁴ Bu bilgiler dikkate alındığında Rodosçuk'ta kaftanlara sahip kişilerin gelir düzeylerinin yüksek olduğu veya toplumda önde gelen ailelere mensup kimselerden oldukları söylenebilir.

Kıyafetlerde tamamlayıcı unsur olarak kullanılan *kuşaklar*, eskinin vazgeçilmezleri olup karşımıza süslü-sade, ipek-yün şeklinde çıkmaktadır. İç ve dış olmak üzere iki türlü kuşak bulunmaktaydı. Bunlardan birincisi uçkur olarak da adlandırılan iç çamaşırı don ve gömlek üzerine beli sıkarak bağlanan iç kuşakken, ikincisi ön veya mukaddem diye adlandırılan günlük kıyafetin üzerine sarılan üstlük kuşaktır. Ayrıca kuşaklar bir yandan süs iken diğer yandan cep işlevi de görüyorlardı.¹⁰⁵ İncelediğimiz dönem için Rodosçuk'ta da kullanılan kuşaklardan sadece 7 tanesi kayıtlara yansımıştır. Bunlardan en değerli olanları kıymeti 600 akçe verilen *incili kuşak* ve kıymeti 800 akçe verilen *gümüştü kuşak*tır.

1531 numaralı defterimizde, değerli sayılan altın, gümüş ve incilerin daha çok ev eşyalarında ve kıyafetlerde birer aksesuar şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Defterimizde küpe, bilezik, zümrüt vs. gibi takılara rastlamamakla birlikte, Dudu Hatun Mahallesinden bir kadına ait iki adet *altın yüzük*¹⁰⁶ kayıtlara geçirilmiştir.

¹⁰³R.Ş.S. , No. 1531, vr. 18b/I.

¹⁰⁴Lale Görünür ve Sema Ögel, "Osmanlı Kaftanları İle Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları", *İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 3, S. 1, İstanbul 2006, s. 64, (ss. 59-68).

¹⁰⁵Er-Genç, a.g.m. , s. 113.

¹⁰⁶R.Ş.S. , No. 1531, vr. 30b/III.

Rodosçuk'ta *beyaz astar, keten ipliği ve Yanbolu kisesi* de kullanılmıştır. Bunlardan Yanbolu kisesinin (kese), Bulgaristan'daki Yanbolu'da yapıldığı için bu ismi almış olduğu bilinmektedir.¹⁰⁷

Son olarak, 1531 numaralı Şer'iyye Sicili vasıtasıyla Rodosçuk'ta kullanmış olan bu kıyafetler ve dokuma ürünlerini, farklı bölgelerde kullanılan giyim-dokuma ürünleriyle karşılaştırdığımızda Rodosçuk'ta kullanılan kıyafetler ve dokuma ürünleriyle benzerlik gösterdiklerini söyleyebiliriz. Bir başka deyişle Rodosçuk'ta kullanılmış olan dokuma ürünleri ve giyim-kuşamlar genellikle Anadolu ve Rumeli bölgelerinde de görülen türdendir.¹⁰⁸

Sonuç

XVII. yüzyıl başlarına ait olan 1531 numaralı Rodosçuk Şer'iyye Sicili içerisinde yer alan özellikle ev alım-satım ve tereke kayıtları bizlere incelenilen bölgedeki evlerin mimarisi, işlevi, yapı malzemesi gibi konuların yanında yine tereke kayıtları dönemin ev eşyaları, mutfak araç-gereçleri, bölge halkının giydiği kıyafetler, bu kıyafetlerin dokunduğu kumaş türleri vb. konular hakkında bilgiler vermektedir. Bu bilgiler bizlere, XVII. yüzyıl başlarında Rodosçuk'un sosyo-ekonomik yapısına ışık tutma konusunda yardımcı olmaktadır.

Söz konusu defterdeki kayıtlar doğrultusunda Rodosçuk'ta genelde evlerin taş ve kerpiçten, fevkânî ve tahtânî yani iki katlı olarak inşa edildiğini söyleyebiliriz. Bu evler genellikle ahır, pınarı, kileri, fırını,

¹⁰⁷Fekete Lajos, "XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendi Evi", Çev. M. Tayyib Gökbilgin, *Bellekten*, C. XLIII, S. 170, 1979, s. 463, (ss. 457-480).

¹⁰⁸Ayrıntılı bilgi için bkz. Halil Polat, *751 No'lu Balıkesir Şer'iyye Sicil Defterine Göre Balıkesir'in Sosyal, Hukuki ve Dini Yapısı (H. 1269-1272/ M. 1854-1857)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2003; Selma Kuşu, *Şer'iyye Sicillerine Göre H. 1065-1079/M. 1655-1669 Tarihleri Arasında Edirne'de Sosyo-Ekonomik Hayat* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2009; Gökden Göker, *2 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili (Transkripsiyon-Tahtil)*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir 2015; Hatice Sevcici, *54 Numaralı Konya Şer'iyye Sicilinin (1-190) Değerlendirme ve Transkripsiyonu (H. 1150 1152/M. 1738-1740)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2011; Levent Kuru, *29 Numaralı Edirne Şer'iyye Sicili*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2006; Halil Atabey, *Manisa'nın 79 Numaralı Şer'iyye Sicil Defteri (H. 1049-1050) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1014.

samanlığıyla, bağ-bahçeleriyle ve meyve ağaçlarıyla kayıtlara geçmiştir. Bu bilgiler bize Rodosçuk'ta hayvancılık ve tarımla yoğun bir şekilde uğraşıldığını göstermesi bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Rodosçuk'ta taş ve kerpiç evlerin dışında ağaç gövdelerinin birbirlerine çivisiz olarak tutturulmasıyla oluşan duvarlardan meydana gelen çatma evlerin de varlığı dikkat çekmekle birlikte, bunların daha çok ahır, samanlık ve anbar yapımında kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Evlerle birlikte evlerin içerisinde kullanılan çeşitli eşyalar ve yemeklerin hazırlanması, saklanması için kullanılan mutfak araç-gereçleri de incelenilen dönemde bölgedeki aile hayatı ve yaşam standartları konusunda kayda değer ipuçları vermektedir.

1531 numaralı defterdeki kayıtlarda mutfak gereci olan ve içinde yemeklerin pişirildiği tencerelere, tabe olarak adlandırılan tavalara ve sahanlara sıklıkla rastlanmaktadır. Bu mutfak eşyalarının malzemenin cinsine, özelliklerine, kullanım işlevlerine ve hatta renklerine göre farklı isimler aldığı anlaşılmaktadır. Örneğin, tencereler ve tabeler, *büyük-küçük*, *cedid-köhne* şeklinde kayıtlara geçirilirken, "*bakır sini, ağaç sini, gümüş bıçak, çini tabak, kırmızı sahan*", gibi mutfak eşyaları yapıldıkları malzemenin cinsine ve rengine göre adlandırılmışlardır. Ayrıca bazı tabelerin, "*kebab tabesi, börek tabesi, el tabesi, pekmez tabesi*" şeklinde işlevlerine göre adlandırıldığı dikkat çekmekle birlikte bu ayrıntılardan bölgede tüketilen yiyecekler hakkında da bilgi edinmek mümkündür.

Bütün bunlar dışında, *siyah kepçe, kebab demiri, tekne, havan, harânî, bakraç, pekmez küpü, turşu küpü, kazgan* gibi mutfak eşyaları da Rodosçuk'ta kullanılmıştır.

Tereke kayıtlarından Rodosçuk'ta kadın ve erkek kıyafetlerinin çok çeşitli olduğu, farklı kumaşlardan imal edildiği, bu kumaşların fiyatıyla doğru orantılı olarak kıyafetlerin de farklı değerlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. İncelenilen dönem için öne çıkan kıyafetler arasında *ferâce, zibûn, don, kaftan, yelek, çakşır, kürk, dülbend* gibi ürünler sayılabilir. İncelediğimiz dönem için Rodosçuk'ta kullanılan bu kıyafetlerin değerleri bizlere kıyafetlere sahip olan kişilerin, toplumdaki statüleri ve refah düzeyleri hakkında yorum yapabilmeyi mümkün kılmaktadır. Örnek vermek gerekirse Rodosçuk'ta kullanılan *altın yüzükler, çini tabaklar, gümüş bıçaklar*, toplumda bir statü göstergesi olarak kullanılan *kaftanlar* gibi dönemin değerli ürünlerine sahip kimselerin, ekonomik düzeylerinin yüksek olduğu, toplumun önde gelen ailelerine mensup kimselerden oldukları söylenebilir. Bununla birlikte Rodosçuk'ta kullanılan bu değerli eşyalara sahip olamayan orta düzeydeki veya ekonomik açıdan daha alt kesimden kimseler ise daha

Özaba, F. (2019). Rodosçuk'ta Ev Mimarisi, Ev Eşyaları ve Giyim-Kuşam (1531 Numaralı Rodosçuk Şer'iyye Sicili Işığında). *ABAD*, 2(4), 259-282.

çok kolay bulunabilecek kap-kacak ve piyasadaki makul fiyattaki kumaşlardan dokunmuş kıyafetleri kullanmışlardır.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Rodosçuk [Tekirdağ] Şer'iyye Sicili, No: 1531

Araştırma ve İnceleme Eserleri

- AKIN, Nur, "Ev", *TDVİA*, C. 11, İstanbul 1995, ss. 507-512.
- ATABEY, Halil, *Manisa'nın 79 Numaralı Şer'iyye Sicil Defteri (H. 1049-1050) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1014.
- ATEŞ, Hacer, *Kuzey Marmara Sahilleri ve Ard Alanında Şehirleşmenin Tarihi Süreci: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Tekirdağ ve Yöresi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 2009.
- ATEŞ, Hacer, "Tekirdağ", *TDVİA*, C. 40, 2011, ss. 359-362.
- AYHAN, Fatma, "Türk Giyim Kültüründe Pantolon", *Akademik Bakış Dergisi*, S. 39, Kasım-Aralık 2013, ss. 1-21.
- BAKIR, İbrahim, "Ev Ve Oda, Oda Çeşitleri", *Türk Aile Ansiklopedisi*, C.2, Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı, Ankara 1991, ss. 470-473.
- BAKIR, İbrahim, "Ailenin Yaşama Mekanı: Ev", *Türk Aile Ansiklopedisi*, C. 2, Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı, Ankara 1991, ss. 462-469.
- BAL, Serhat, "Osmanlı'nın Son Döneminden Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Uşak'ta Gündelik Yaşama Bir Bakış", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 21, Aralık 2015, ss. 377-385.
- BAŞARIR, Özlem, "XVIII. Yüzyıl Osmanlı Taşrasında Statü-Servet İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme", *History Studies*, 3/3, 2011, ss. 49-67.
- BAYRAKTAR, Hatice, *XIX. Yüzyılın Ortalarında Tekirdağ Kazası*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2011.
- BİLGİN, Arif, "Matbah-ı Amire", *TDVİA*, C. 28, 2003, ss. 115-119.
- BİLGİN, Arif, *Osmanlı Saray Mutfağı (1453-1650)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004.
- BÜLBÜL, Sevil, "Osmanlı Mutfak Kültürü'nde Yemek Kapları: İznik Çok Renkli Seramik Örnekleri", *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, C. 5, S. 8, 2016, ss. 2373-2389.
- ÇAKIR, İbrahim Etem, "Sofya Şehrinde Kadın Giyim Kuşam Kültürü: XVII. Yüzyılın İkinci Yarısı", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 56, Erzurum 2016, ss. 1365-1386.
- DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2007.
- EKİN, Ümit, "Rodosçuk Halkının Beslenme Kültürü Üzerine Bazı Gözlemler (1638-1730)", *Akademik İncelemeler Dergisi*, C. 12, S. 1, Sakarya 2017, ss. 37-58.
- ER, İlker-GENÇ, Serdar, "XVII. Yüzyıl Sonlarında Balıkesir'de Giyim Kuşam", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 11, S. 19, Balıkesir 2008, ss. 107-115.

Özaba, F. (2019). Rodosçuk'ta Ev Mimarisi, Ev Eşyaları ve Giyim-Kuşam (1531 Numaralı Rodosçuk Şer'iyye Sicili Işığında). ABAD, 2(4), 259-282.

- GÖĞEBAKAN, Yüksel, "Karakteristik Bir Değer Olan Geleneksel Türk Evinin Oluşumunu Belirleyen Unsurlar Ve Bu Evlerin Genel Özellikleri", *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*, C. 1, S. 1, 2015, ss. 41-55.
- GÖKER, Gökden, *2 Numaralı Sivrihisar Şer'iyye Sicili (Transkripsiyon-Tahlil)*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir 2015.
- GÖRÜNÜR, Lale-ÖGEL, Sema, "Osmanlı Kaftanları İle Entarilerinin Farkları ve Kullanılışları", *İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 3, S. 1, İstanbul 2006, ss. 59-68.
- GÜLER, Sibel, "Türk Mutfak Kültürü ve Yeme İçme Alışkanlıkları", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 26, Kütahya Nisan 2010, ss. 24-30.
- GÜNEŞ YAĞCI, Zübeyde-GENÇ, Serdar, "XIX. Yüzyılda Balıkesir'de Giyim-Kuşam Zevki Ve Bir Kumaş Tüccarı", *Turkish Studies*, C. 2/1, Ankara 2007, ss. 227-246.
- KAPLANOĞLU, Raif, "Tahrir Defterlerine Göre: Osmanlı Döneminde Bursa'da İşçi/Bekar Odaları", *Bursa Araştırmaları Dergisi*, S. 33, Bursa 2011, ss. 31-42.
- KARPUZ, Haşım, "Türk Ailesinin Yaşadığı Geleneksel Konutlar", *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu I.Aile Şurası Bildirileri*, Ankara 17-20 Aralık 1990, ss. 79-82.
- KOÇ, Fatma-KOCA, Emine, "Türk Halk Giyiminde Kullanılan Süslemelere Tipolojik Bir Yaklaşım", *İdil Dergisi*, C. 5, S. 19, Ankara 2016, ss. 237-262.
- KURU, Levent, *29 Numaralı Edirne Şer'iyye Sicili*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2006.
- KUŞU, Selma, *Şer'iyye Sicillerine Göre H. 1065-1079/M. 1655-1669 Tarihleri Arasında Edirne'de Sosyo-Ekonomik Hayat*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2009.
- LAJOS, Fekete, "XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendi Evi", Çev. M. Tayyib Gökbilgin, *Belleten*, C. XLIII, S. 170, 1979, ss. 457-480.
- ÖZLÜ, Zeynel, "Terekeler Işığında Bolu-Göynük'te Giyim Kuşam", *Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Dergisi*, S. 36, Ankara 2005, ss. 207-232.
- ÖZLÜ, Zeynel, "Terekeler Işığında Göynük'te Konutlarda Mekân Düzenlemesi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 163, İstanbul Ağustos 2006, ss. 103-142.
- ÖZTÜRK, Temel, "Kadı Sicillerindeki Bazı Muhallefatlara Göre Trabzon'da Temizlik Ve Vücut Bakım Malzemeleri (1700-1750)", *The Journal of Ottoman Studies*, XXXII, İstanbul 2008, ss. 249-283.
- POLAT, Halil, *751 No'lu Balıkesir Şer'iyye Sicil Defterine Göre Balıkesir'in Sosyal, Hukuki ve Dini Yapısı (H. 1269-1272/ M. 1854-1857)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2003.
- SERT, Özlem, *Rodosçuk Osmanlılar Döneminde Esamesi Geçen İnsanların Kenti 1546-1553*, Çev. Serkan Ercin, Süleymanpaşa Belediyesi Yayınları, Tekirdağ 2017.
- SEVİCİ, Hatice, *54 Numaralı Konya Şer'iyye Sicilinin (1-190) Değerlendirme ve Transkripsiyonu (H. 1150 1152/M. 1738-1740)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2011.

Özaba, F. (2019). Rodosçuk'ta Ev Mimarisi, Ev Eşyaları ve Giyim-Kuşam (1531 Numaralı Rodosçuk Şer'iyeye Sicili Işığında). ABAD, 2(4), 259-282.

YERASİMOS, Stefanos, *Sultan Sofraları 15. ve 16. Yüzyılda Osmanlı Saray Mutfağı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002.

YOLALICI, M. Emin, *XIX. Yüzyılda Canik (Samsun) Sancağı'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK, Ankara 1998.